

İsmi Fert'te Ehad ismi izah edildiği halde, İkinci Şua'da Ehad isminin yedinci bir ismi azam olarak izah edilmesinin hikmeti nedir?

"Allahu Ehad ism-i âzamına dair yedinci nükte-i âzam ve altı İsm-i Âzamın altı nüktesinin yedincisi."

İhtar

"Bu risale benim nazarımda çok mühimdir. Çünkü, içinde çok mühim ve ince olan esrar-ı imaniye inkişaf ediyor. Bu risaleyi anlayarak okuyan adam imanını kurtarır inşaallah. Maatteessüf, ben burada kimseyle görüşemediğimden, kendime tebyiz edip yazdıramadım. Bu risalenin kıymetini anlamak istersen, başta bulunan İkinci ve Üçüncü Meyve'yi ve âhirdeki Hâtıme'yi ve Hâtıme'den iki sayfa evvelki Mesele'yi evvelce dikkatle okuduktan sonra tamamını teennî ile mütalâa eyle."(1)

Ehad isminin yedinci bir isim olarak ism-i azama dahil edilmesinde şöyle bir nükte mülâhaza edilmiş olabilir.

Bir serçe kuşunun rızkını, hangi isim tedarik ediyorsa, bütün rızka muhtaç olan canlı mahlukatın rızkını da aynı isim tedarik ediyor. **Rezzak** isminin serçe kuşunun cüzi rızkını tedarik etmesine ve onun üstünde görünen tevhit deliline **ehadiyet**, bütün mahlukatın ve canlıların rızkını tedarik etmesine ve onun üstünde tevhidin görünmesine de **vahidiyet** diyoruz.

Ehadiyet tecellisi cüzi bir tecelli ve vahidiyetin, yani umumi ve külli tecellinin küçük bir modeli ve umumundan süzülüp gelen basit bir nümunesi olmasından, **vahidiyette** şaşaalı bir şekilde tecelli eden isimlerin manaları, ehadiyette okunaklı ve basit olarak bulunur. En cüzi nazarlar dahi ehadiyeti rahatla ve ihata ile okuyabilirler. Ama vahidiyet tecellisini cüzi nazarlı avamın ihata ile okuması ve huzuru kazanması zordur.

Yani mahlukatın genelinde azamet ve haşmetle tecelli eden **tevhid nurunu** herkes tam manası ile ihata ederek göremez, ama mahlukatın bir cüzünde aynı tevhid nurunu herkes kolayca okuyup görebilir. Bütün hayvanatın rızkı üstünde tevhid mührü geniş ve azametli yazılmış iken, serçe kuşunun rızkı üstünde aynı tevhid mührü daha mütevazı ve okunaklı bir şekilde yazılmıştır.

Tevhidin ehadiyet içinde inkişaf etmesi, insan nazarının basitten mükemmele doğru tüme varım metodu ile her şey üstünde tevhibi okuması ve en sonunda külli bir tevhib makamina ulaşması anlamındadır. Serçe kuşunun cüzi rızkının üstünde cüzi tecelli eden tevhib nuru, aslında külli tevhibin bir ucu bir uzantısıdır. İnsan bu uç ve uzantıdan tutarak kök ve külli olan tevhibde doğru gidip intikal ediyor.

İşte nur-u tevhibin ehadiyetten vahidiyete doğru inkişaf etmesi ve insanlara kolay bir okumayı kazandırması, bu ehadiyet ve vahidiyet ile oluyor. Allah ehadiyet ile tecelli etmese, onun isimlerinin külliyetine yapışamaz ve anlayamazdık. Vahidiyet ile tecelli etmese bu kez de onun azamet ve büyüklüğünü kavrayamazdık.

Ehad ismi ve ehadiyet kanalı diğer bütün isimlere açılan bir pencere olmasından dolayı bir cihetle büyük bir vazifeyi ve ism-i azama büyük bir hizmeti deruhte ediyor. Bu sebeple ism-i azamın yedinci külli ismi olmayı hak ediyor denilebilir.

(1) bk. [Şualar, İkinci Şua, Birinci Makam](#).